

Siv Gustafsson:

Kvinnorna väljer fel från början får sämre utbildning — kortare erfarenhet

– Jag har en vision om ett samhälle helt utan könsroller där kvinnor finns i alla poster i hierarkin i samma utsträckning som män, där båda föräldrarna känner samma ansvar för hemmet och barnen och där alla som vill kan få daghemsplats åt sina barn.

Den disputationen var smått sensationell för Siv var enligt alla tillgängliga uppgifter den första kvinna som doktorerat i nationalekonomi sedan nu framlidna, professorn och förutvarande statsrådet, Karin Kock lade fram sin avhandling 1929! Men även som nationalekonomer kommer kvinnorna fram nu. Efter Siv har redan två kvinnor till hunnit disputerat och man kan vänta kanske ytterligare fem under den närmaste treårsperioden.

Forskaranslag

Under sitt arbete med avhandlingen kom hon naturligtvis in på de löneskillnader som finns mellan

– Att vara forskare innebär egentligen att man får gå i skolan hela livet.

män och kvinnor beroende på att kvinnorna i genomsnitt inte uppnått lika höga befattningar som männen. Siv Gustafsson fann att skillnader i ålder och utbildning kunde förklara ungefär hälften av löneskillnaderna mellan män och kvinnor anställda inom den statliga sektorn.

I den analysen hade hon emellertid inte möjlighet att undersöka hur stora skillnader det finns mellan män och kvinnor när det gäller deltagandet i arbetslivet sett över hela livscykeln. Hon har nämligen en teori om att kvinnor har kortare arbetslivserfarenhet än män och att detta förklarar en stor del av skillnaderna i karriärmöjligheter. Hon ska nu ta reda på om detta stämmer och i så fall hur mycket hemarbete under kortare eller längre tid betyder för lön och ställning. I november börjar hon studera en grupp kvinnors inkomstutveckling under perioden 1960 – 74 med avseende på bl a utbildning, ålder, yrke och antal år på arbetsmarknaden. Genom att motsvarande data bearbetas för en grupp män kan man sedan se om det finns skillnader i karriärutveckling för en man och en kvinna som har samma utbildning, är lika gamla och har varit ute på arbetsmarknaden lika länge. För detta har hon fått ett forskaranslag från arbetsmarknadsdepartementet som ska räcka i två år.

Kortare arbetsdag

– Om min teori stämmer har detta stor betydelse för familjepolitiken, säger Siv Gustafsson. Det måste innebära att det är nödvändigt att skapa förutsättningar för en utjämning i familjerna. Männen måste få större ansvar för hemmet och barnen och det måste bli en naturlig sak att kvinnans arbete utanför hemmet är lika viktigt och självklart som mannens. Som det är i dag har inte kvinnorna samma möjligheter att förkovra sig och kan följaktligen inte konkurrera med männen om de viktiga positionerna.

En invändning mot detta skulle kunna vara att det finns risk för att ett sådant samhälle blir genom-

stressat. Siv Gustafsson har också tänkt på detta och är därför en ivrig förespråkare för sex timmars arbetsdag för alla. Det är ju inte bara småbarnsföräldrar som behöver tid för att sköta hem och kläder och kanske kunna vidareutbilda sig. De negativa effekterna på produktionen blir inte så stora om en sådan reform genomförs successivt. Med ett gradvis genomförande kommer de positiva effekterna att uppväga de negativa genom att fler kvinnor kommer ut i produktionen, anser hon.

Farlig väg

Siv Gustafsson är däremot mycket negativ till alla former av vårdnadsbidrag.

– Jag tror det är en oerhört farlig väg att gå. Vårdnadsbidrag kan inte fungera förrän samhället är helt utjämnat. Dessförinnan bidrar de enbart till att låsa fast kvinnorna i en underlägsen förhandlingsposition, säger Siv Gustafsson och menar vidare att barnfamiljerna visst kan behöva ytterligare ekonomiskt stöd men detta ska i så fall vara knutet till barnet och läggas på barnbidraget.

– Ett vårdnadsbidrag som knyts till föräldrarna kommer ofelbart att fungera så att det i de flesta familjer blir mest lönsamt om kvinnan stannar hemma eftersom mannen tjänar mest – ett förhållande som det är svårt att ändra på då män tenderar att gifta sig med yngre kvinnor och det då automatiskt blir så att kvinnan "ligger efter" i karriären även om båda har samma utbildning.

Hänt mycket

– Men visst har det hänt en hel del på det här området de senaste åren, anser Siv Gustafsson. Samhällets attityd till kvinnorna har förändrats och det är t ex mycket lätt att få stöd för den här typen av forskning. En annan förändring är också att man numera mycket sällan hör kommentaren "Stackars barn som måste vara på dagis!" vilket man ofta gjorde förr. Nu är det snarare så att man tycker litet synd om barn som inte får vara på dagis. Det är i alla fall ett steg i rätt riktning.

Siv Gustafsson sitter i sitt ljusa och trevliga rum på Svenska arbetsgivareföreningen, där hon under hösten fullgör ett utredningsuppdrag, och formulerar sig klart och koncist – någon gammaldags person skulle kanske säga att hon uttrycker sig med manlig stringens. Hon borde varit en sällsynt pärla för politiska kampanjledare ett valår som detta med familjepolitiken som en av de tunga frågorna.

– Jag har inte engagerat mig politiskt, säger hon med ett klurigt leende, och jag tror inte jag kommer att göra det heller. Jag är mer inriktad på en akademisk karriär. Det är klart att forskning också blir politisk ibland och resultaten kan ju användas av politiker men vi forskare har själva litet svårt att kommunicera med folk utanför vårt eget fack. Visst vill vi att forskningen ska föras ut till människorna men vi vill gärna gardera oss och är vansinnigt rädda för att misstolkas. Detta gör att jag nog skulle ha litet svårt att klara av en politisk karriär, säger Siv Gustafsson som menar att hon redan blivit misstolkad i en del artiklar som byggts på hennes avhandling.

– Man har där tagit min avhand-

Den som framkastar dessa för många närmast utopiska tankar är Siv Gustafsson nybliven ekon dr på avhandlingen "Lönebildning och lönestruktur inom den statliga sektorn" (se vidstående artikel).

ling som ett stöd för ropet "se så diskriminerade kvinnorna är". Poängen i mitt resonemang är ju kunskapskapitalet. Kvinnorna väljer fel från början och sitter sedan där med sämre utbildning och kortare yrkeserfarenhet än männen. Jag tycker man ska spara ordet diskriminering till att gälla förhållandet till arbetsgivaren, och där kan det ibland vara befogat att använda det. För det finns faktiskt gammaldags arbetsgivare som diskriminerar kvinnor.

Valde rätt

Självt valde Siv "rätt" och satte sig på en utbildning som medförde goda karriärmöjligheter. Hon växte upp i Stockholm och Västerås tillsammans med tre systrar – två systrar och en bror – i en familj där mamma visserligen arbetade i hemmet men där det ändå alltid var självklart att läxorna var viktigare än disken, även för flickorna.

Siv, som skulle bli språklärare, valde latinlinjen, helklassisk gren, i gymnasiet. Fritiden ägnade hon bl a åt att brodera – i villan i Jakobsberg finns fortfarande en broderad väggbonad signerad "Siv 60" – en avstressande sysselsättning som hon inte hinner ägna sig åt numera.

Ändrade planer

Efter gymnasiet började Siv undervisa i språk vid Västerås handelsgymnasium och praktisk realskola. Det var på den tiden det fortfarande var lätt för studenter att få lärarvikariat. Efter ett år som språklärare hade emellertid Siv ändrat sina framtidsplaner. Visserligen tyckte hon fortfarande det var kul och viktigt att utbilda människor men hon hade också

– Att göra karriär innebär för mig att ha roliga arbetsuppgifter och att hela tiden få lära sig nya saker.

upptäckt att hennes pedagogiska intresse kanske inte räckte riktigt och att hon nog efter några år skulle tycka att lärarjobbet blev litet enahanda. Så blev det Handelshögskolan i Stockholm i stället för språkstudier vid något universitet.

Siv blev klar på Handels 1967 och började arbeta på Industriens utredningsinstitut bl a med den långtidsutredning som kom 1970. Sedan fick hon driva en egen utredning som blev hennes doktorsavhandling. Så kom det sig alltså att Sverige fick en ekonomie doktor som läst "Fedra" på grekiska.

Så mycket tid över för att odla den klassiska bildningen blir det inte numera för vid sidan av karriären har Siv hunnit gifta sig med Arne, civilingenjör med datafrågor som specialitet, och fått söner Magnus, 11 år, och Börje, 7 år.

Siv är mycket angelägen om att tillbringa så mycket tid som möjligt med familjen, och ägna sig åt aktiviteter där hela familjen kan

delta, segling på somrarna t.ex. Hon minner ändå läsa ett tiotal böcker om året och en av de senaste lästa böcker som gjort stort intryck på henne är Hannah Greens "Ingen dans på rosor". Ett och annat opera- och teaterbesök blir det också.

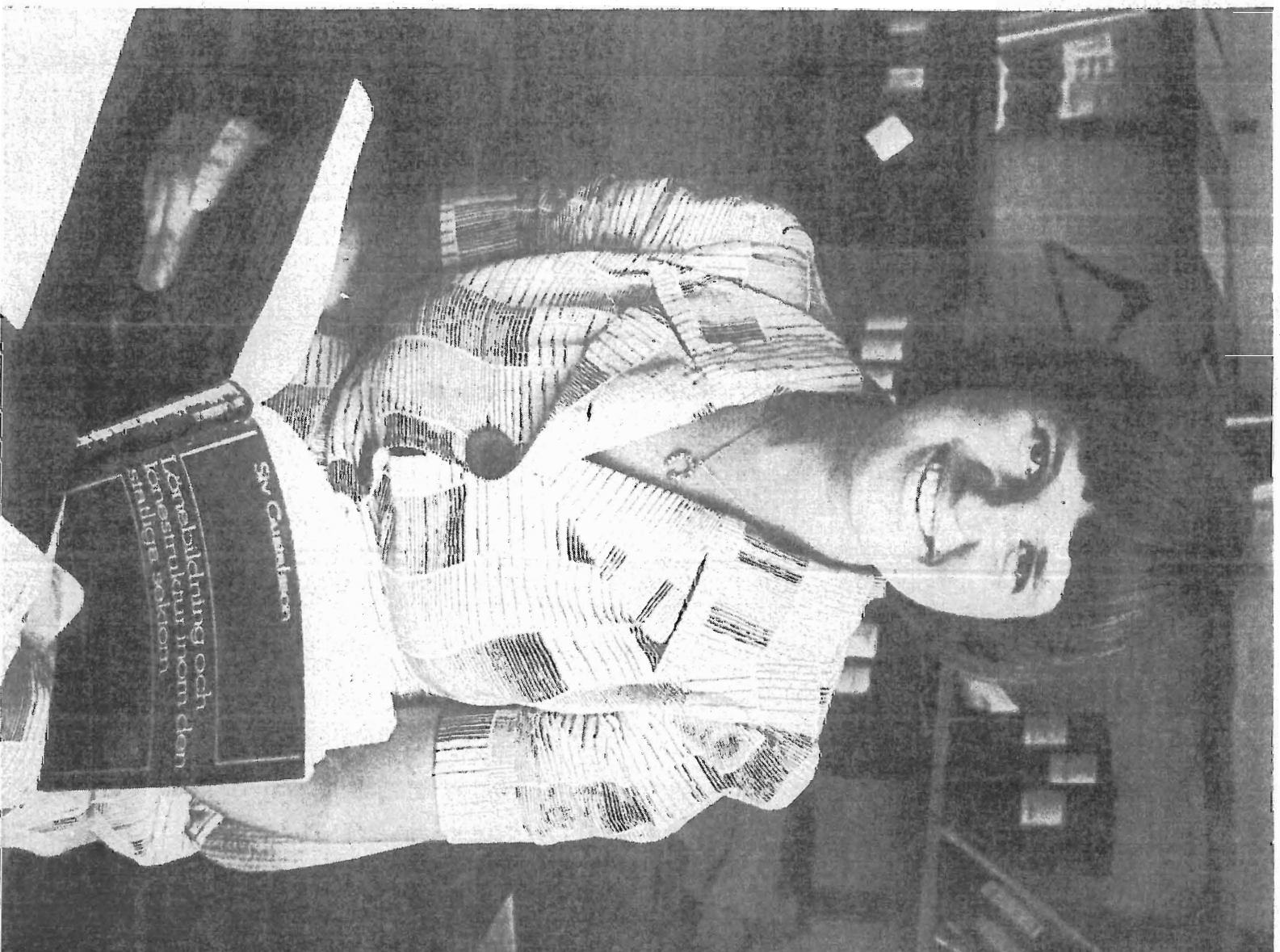
Lyckligt lottad

Hur har det då varit möjligt att förena krävande studier och forskning med hem och barn och ändå få litet tid över för personliga intressen?

– Det har naturligtvis inte alltid varit så lätt, men nu när barnen är så stora tycker jag allt fungerar mycket bättre. De har uppfostrats till att efter förmåga sköta sin personliga service. Man får givetvis inte ställa orimliga krav men man behöver inte skämma bort sina barn med att springa och passa upp som många mammor gör.

– Jag har nog varit ganska lyckligt lottad också. Jag fick daghemspplatser åt barnen och så har jag en man som stött mig. Visserligen hade vi väl våra diskussioner när barnen var små och jag tycker att han inte ställde upp tillräckligt, men nu tar han nog sin del av hemarbetet.

Vi har också fått mycket hjälp av farmor och mormor. De bor båda i Stockholm nu och har ställt upp som barnvakter på kvällar och när barnen varit sjuka. Det är en ovärderlig hjälp som nästa generations småbarnsföräldrar inte kan få i samma utsträckning. När jag själv blir farmor är jag ju förvärsarbetande. Det är också ett faktum som man måste ta med i beräkningen när man planerar för barnomsorgen i framtiden, säger Siv Gustafsson med eftertryck.

– I Danmark verkar det vara vanligare att flickor satsar på en ekonomisk utbildning. Jag har faktiskt redan träffat två danska kvinnliga ekonomiprofessorer, säger Siv Gustafsson som lär vara den första kvinnan i Sverige på 47 år som doktorerat i nationalekonomi.